

Infractorul-victimă în cazul infracțiunii de încăierare

[The Offender as Victim in Case of Rix]

*Adrian FANU-MOCA*¹

*Flaviu CIOPEC*²

Rezumat

Infracțiunea de încăierare forțează limitele principiului fundamental al culpabilității din dreptul penal, prin incriminarea colectivă a tuturor participanților în raport de rezultat, iar nu în raport de contribuția fiecăruia la faptă. Victima ce cumulează și calitatea de participant va răspunde astfel numai pentru participarea la încăierare, iar nu și pentru rezultatul efectiv produs. Studiul de față analizează poziția infractorului-victimă în ipoteza de incriminare în discuție și viabilitatea soluțiilor de politică penală cu privire la aceasta.

Cuvinte-cheie: *infractor, victimă, rezultat, culpabilitate, politică penală*

Abstract

The crime of rix pushes the limits of culpability, a fundamental principle of criminal law, by collectively incriminating all participants in relation to the outcome, and not in relation to each one's contribution to the act. The victim who is also a participant to the offence will thus be liable only for such participation, and not for the actual outcome. The present study analyses the legal standing of the offender as victim in case of rix and the actual effectiveness of criminal policy solutions in its respect.

Keywords: *offender, victim, outcome, culpability, criminal policy*

Codul penal actual³ incriminează infracțiunea de încăierare prin dispozițiile art. 198 poziționate în Capitolul II. „Infracțiuni contra integrității corporale sau sănătății” al Titlului I. „Infracțiuni contra persoanei” din Partea specială⁴,

¹ Conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara.

² Conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara.

³ Codul penal a fost adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicată în M. Of. nr. 510 din 24 iulie 2009 și a intrat în vigoare la data de 1 februarie 2014.

⁴ Așa cum se arată în Expunerea de motive a Codului penal din 2009, publicată pe site-ul Camerei Deputaților (<http://www.cdep.ro/proiecte/2011/100/00/0/em100.pdf>),

CUPRINS

Abrevieri.....	7
Cuvânt-înainte.....	9

Laura Maria STĂNILĂ

Câteva gânduri despre statusul victimelor în sistemul de justiție penală17

Secțiunea I

PROTECȚIA VICTIMELOR: ASPECTE DE DREPT PENAL SUBSTANȚIAL25

Adrian FANU-MOCA, Flaviu CIOPEC

Infractorul-victimă în cazul infracțiunii de încăierare27

Cristian Dumitru MIHEȘ

Despre răspunderea penală în cadrul anumitor categorii de activități.

Sunt victimele activităților montane protejate suficient?.....33

Carmen Adriana DOMOCOȘ

Victimele minore ale infracțiunilor contra libertății și integrității

sexuale48

Adrian STAN

Efectele prescripției răspunderii penale asupra victimei infracțiunii.

Supraviețuirea răspunderii civile58

Ionela BLEAHU

Consimțământul victimei – valențe penale în cazul infracțiunii de

omor. Cazul „Gisela”70

Secțiunea a II-a

PROTECȚIA VICTIMELOR: ASPECTE DE DREPT PENAL PROCESUAL77

Constantin DUVAC

Unele observații critice privind reglementările procesual penale

referitoare la persoana vătămată79

Nicolae GROFU

Unele reflecții asupra garanțiilor procesuale pentru victimă în cadrul

procesului penal84

Voicu-Ionel PUȘCAȘU

Relevanța participării victimei în unele proceduri penale speciale.....90

Flaviu CIOPEC, Adrian FANU-MOCA

Remedii procesuale la dispoziția victimei în cazul clasării pe temeuri multiple 100

Anișoara Voichița GĂLĂȚAN

O abordare pragmatică a modalității de investigare a infracțiunilor împotriva vieții sexuale în cazul minorului victimă – între standard și realitate 106

Tiberiu MEDEANU

Răspunderea statului pentru prejudicierea unor persoane achitate după exercitarea din oficiu a urmăririi penale..... 117

Ciprian Matei GRAUR

Poziția procesuală a minorului victimă – de la avantaj la vulnerabilitate.... 128

Bianca-Codruța POPEȚI

Încălcarea ordinului de protecție-experiența victimelor cu practica judiciară 137

Secțiunea a III-a

PROTECȚIA VICTIMELOR: PARADIGME, POLITICI PENALE, ASPECTE

CRIMINOLOGICE..... 159

Mihai DUNEA

Implicații ale unor intervenții legislative sau de jurisprudență obligatorie relativ recente asupra protecției victimei infracțiunii 161

Laura Maria STĂNILĂ

Un nou tip de victimă: victima virtuală. Spre o nouă ramură a victimologiei? 187

Raluca COLOJOARĂ

Victimele perpetue ale conflictelor armate: Copiii soldați 200

Victor SAMOILENCO

Victimele infracțiunilor săvârșite în mediul carceral 233

Victoria SAMOILENCO

Protecția victimelor infracțiunii în paradigmele sistemului de justiție penală..... 242

Secțiunea A IV-A**PROTECȚIA VICTIMELOR: ASPECTE DE DREPT PENAL****INTERNĂȚIONAL ȘI EUROPEAN255**

Diana IONESCU

Victimele-copii în procedurile penale. Directiva 2012/29/UE și
transpunerea ei în România257

Ioana Celina PAȘCA

Protecția victimei infracțiunii în Statutul Curții penale internaționale.....295

Aura PREDA

Protecția victimelor criminalității conform Directivelor UE306

George IOAN-CRISTIAN

Victimele minore în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor
Omului320

Câteva gânduri despre statusul victimelor în sistemul de justiție penală

[Some Thoughts on Victims' Status in the Criminal Justice System]

Laura Maria STĂNILĂ¹

Viziunea modernă asupra poziției victimei în sistemul de justiție penală și asupra drepturilor și garanțiilor de care ar trebui să se bucure acest actor extrem de important, pare că a rămas închistată într-un cadru pur teoretic, care abundă de standarde și garanții fundamentate pe reglementări multiple cu caracter național, european și internațional, dar care nu reușește să le transpună în mod eficient în practică.

Din punct de vedere practic, binomul infractor-victimă pare a fi înclinat în favoarea infractorului raportat la multiplele preocupări doctrinare și jurisprudențiale privind respectarea drepturilor sale în cadrul procesului penal, ca o componentă și o dovadă indubitabilă a respectării dreptului la un proces echitabil prevăzut de art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Obsesia colectivă pentru respectarea drepturilor suspectului și inculpatului în cadrul procesului penal a pus un con de umbră asupra victimei, aceasta așteptând cu speranță să i se facă dreptate. Sistemul în sine contribuie la victimizarea sa secundară, adâncindu-i disperarea și rănille sufletești.

Dacă facem un pas înapoi și încercăm să obținem o privire de ansamblu asupra situației victimei, observăm că deficiențele de implementare practică constatate nu au justificare de vreme ce întreg sistemul de justiție penală modern s-a orientat spre paradigma justiției restaurative². Spunem orientat întrucât, observând mecanismele care îl mențin în funcțiune, este mai degrabă tributar justiției retributive. Modelul restaurativ este orientat spre victimă și spre repararea prejudiciului produs acesteia, spre deosebire de modelul retributiv orientat spre pedepsirea infractorului.

¹ Conf. univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara; Director, Centrul de Cercetări în Științe Penale.

² Termenul de justiție restaurativă a fost folosit pentru prima dată de către psihologul american Albert Eglash în anul 1977, pentru a descrie orientările din domeniul justiției penale. A se vedea J. Dignan, *Understanding victims and restorative justice*, Open University Press, 2005, p. 94.

Justiția restaurativă vede criminalitatea, în primul rând, ca un prejudiciu adus oamenilor și comunităților. Sistemul juridic actual este mai degrabă retributiv, concentrându-se pe proceduri și reguli și pierzând adesea din vedere vătămarea cauzată victimelor. În consecință, justiția retributivă face din victime, în cel mai bun caz, o preocupare secundară a justiției³. Paradigma justiției restaurative propune o definiție a comportamentului infracțional ca fiind mai degrabă un conflict între persoane, care produce prejudicii victimei și colectivității⁴. Sunt puși astfel în valoare ambii actori ai infracțiunii – făptuitorul și victima sa – și se subliniază interacțiunea dintre aceștia cu cauzele și efectele sale negative.

Se constată, astfel, o abordare holistică a criminalității, care implică infractorii, victimele și comunitatea. Acest tip de justiție necesită nu doar o modificare a practicilor, ci și o transformare a opiniilor pe această temă. Schimbarea filozofică necesară poate fi ilustrată cel mai bine examinând definiția actuală a comportamentului criminal. Discursul juridic modern definește o infracțiune ca un rău (*malus*) cauzat Statului. Prin urmare, un reprezentant al Statului este cel care trimite în judecată pe oricine acuzat de săvârșirea unei infracțiuni. Criticabilă în această definiție este nerecunoașterea existenței victimei, întrucât aceasta din urmă suferă efectiv prejudiciul sau vătămarea cauzate de infracțiune. Justiția restaurativă oferă o definiție mai centrată pe victimă, răul fiind produs mai degrabă persoanei decât Statului. Victima, ale cărei interese în proces sunt cruciale, trebuie să poată contribui la acesta și să joace un rol util, pe lângă obținerea despăgubirilor⁵.

Modelele de justiție restaurativă se bazează pe câteva principii cheie. În primul rând, o infracțiune este un conflict între oameni, care dăunează victimei și comunității, precum și infractorului. Faptul că este un atac la adresa statului este doar un aspect secundar. Acest concept simplu are consecințe profunde, așa cum demonstrează definiția criminalității prezentată mai sus. În al doilea rând, sistemul de justiție penală trebuie să aibă ca obiectiv principal reconcilierea victimelor, infractorilor și a comunității, reparând totodată prejudiciul cauzat de comportamentul criminal. Acest lucru nu înseamnă însă că siguranța publică nu este primordială. Mai degrabă, mijlocul de a-l asigura este controversat.

Această definiție emisă în paradigma restaurativă are drept consecințe imediate: situarea victimei pe o poziție activă în procesul de reglare a conflictelor, în obținerea reparației și în prevenirea recidivei comportamentelor criminale. Pentru agresor, justiția restaurativă propune un rol nou, acela de asumare a responsabilității faptei lui și de reparare a pagubelor produse. În același timp,

³ H. Zehr, *Restorative Justice: The Concept*, Corrections Today, Vol. 59, Issue 7, 1997, pp. 68-70.

⁴ J. Latimer, S. Kleinknecht, *Les effets des programmes des justice reparatrice: analyse documentaire sur la recherche empirique*, 2000, p. 6, https://publications.gc.ca/collections/collection_2009/justice/J3-2-2000-16F.pdf.

⁵ *Ibidem*.

„justiția restaurativă permite colectivității să se exprime în cadrul sistemului penal și să manifeste un sentiment de teamă față de criminalitate mult diminuat în intensitate”⁶.

Așa cum am arătat, în cazul justiției restaurative infracțiunea nu mai este văzută ca o încălcare a legilor, ci ca un prejudiciu produs persoanelor și comunității. Dacă în cadrul sistemului penal victimele sunt ignorate din perspectiva procesuală, uneori victimizate succesiv, în cadrul justiției restaurative victimele ocupă o poziție centrală subliniindu-se nevoia de responsabilizare a infractorilor și de reparare a prejudiciului produs victimelor.

Una dintre problemele cele mai stringente ale sistemului actual de justiție penală o reprezintă victimizarea secundară. Recunoscută mai mult în șoaptă, victimizarea secundară erodează tăcut procesul de realizare a justiției. În doctrină s-a arătat că, „atunci când victimele infracțiunii raportează o infracțiune la poliție, autoritățile răspund prin investigarea infracțiunii suspectate și, după caz, se inițiază un proces împotriva acuzatului. Chiar dacă victima are doar un statut juridic marginal în procesul penal, aceasta poate totuși să beneficieze de pe urma procesului penal și să găsească satisfacție morală într-un verdict just. Fără intervenția și puterea autorităților de justiție penală, în majoritatea cazurilor nu ar exista nicio modalitate de a restabili justiția”⁷. De multe ori așteptările victimei sunt înșelate atunci când decizia judecătorului este prea blândă, când făptuitorul este achitat sau se renunță la urmărirea penală.

Rezultatele unui studiu au arătat că procesul penal produce victimizarea secundară a victimelor infracțiunilor, victimizarea secundară fiind măsurată prin evaluarea efectelor procesului penal, așa cum este perceput de acestea, a stimei de sine, a credinței în viitor, a încrederii în sistemul de justiție și a speranței într-o lume justă. Efectele negative asupra încrederii în sistemul juridic și a credinței într-o lume justă au fost considerabil mai puternice decât efectele asupra combaterii victimizării, stimei de sine și credinței în viitor. Unii participanți la studiu au afirmat în comentariile scrise din chestionarul completat că procesul penal i-a afectat chiar mai mult decât urmarea infracțiunii⁸.

Mai trist este faptul că anumite organisme care par să se preocupe de drepturile victimelor și de respectarea acestora în procesul penal vorbesc de „așteptări de multe ori nerealiste și uneori nerezonabile” din partea victimei⁹. Dacă vom aprecia dorința de satisfacție morală a victimei de a i se face dreptate și de pedepsire a infractorului ca fiind „nerealistă” sau „nerezonabilă” *ab initio*, toate

⁶ *Idem*, p. 7.

⁷ U. Orth, *Secondary Victimization of Crime Victims by Criminal Proceedings*, Social Justice Research vol. 15, nr. 4, 2002, pp. 313-314.

⁸ U. Orth, *op. cit.*, p. 321.

⁹ Centrul de Resurse Juridice – România, *Lucrul cu victimele infracțiunilor. Victime vulnerabile. Victimele violenței domestice*, Proiect finanțat de programul Justiție 2014-2020 al Uniunii Europene, p. 12, <https://www.crj.ro/wp-content/uploads/2019/03/Lucrul-cu-victimele-infracțiunilor-CRJ-Romania3.pdf>.

discuțiile, conferințele, analizele, evaluările și rapoartele pe această temă sunt în van, iar protecția victimelor va rămâne doar o formă fără fond.

Standardele internaționale și europene privind protecția victimelor infracțiuni sunt cuprinse într-un set de documente internaționale și europene care cuprind convenții, tratate și directive europene adoptate pe parcursul a peste patruzeci de ani: Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei¹⁰, Convenția ONU împotriva criminalității transfrontaliere organizate¹¹, Convenția ONU cu privire la drepturile copilului¹², Ansamblul Regulilor Minime ale Națiunilor Unite cu privire la Administrarea Justiției Juvenile¹³, Ghidul Națiunilor Unite pentru Justiție în probleme cu participarea Copiilor Victime și Martori ai Infracțiunilor¹⁴, Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice¹⁵, Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane¹⁶, Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale¹⁷, Directiva 2004/80/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind despăgubirea victimelor infracționalității¹⁸, Directiva 211/92/UE privind combaterea abuzului sexual asupra copiilor, a exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile și de înlocuire a Deciziei-cadru 2004/68/JAI a Consiliului¹⁹ și Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind

¹⁰ Adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite prin Rezoluția 34/180 din 18 decembrie 1979. Intrată în vigoare la 3 septembrie 1981. România a ratificat Convenția la 7 ianuarie 1982.

¹¹ Cunoscută sub denumirea Convenția de la Palermo, este un tratat multilateral, adoptat în anul 2000 printr-o rezoluție a Adunării Generale a ONU și intrat în vigoare trei ani mai târziu. România a ratificat Convenția prin Legea nr. 565/2002, publicată în M. Of. nr. 813 din 8 noiembrie 2002.

¹² Adoptată de către Adunarea Generală a ONU la data de 20 noiembrie 1989. Convenția a fost ratificată de România prin Legea nr. 18/1990, publicată în M. Of. nr. 314 din 13 iunie 2001.

¹³ Cunoscut sub denumirea de „Regulile de la Beijing”, adoptat în anul 1985 la Milano la al VII-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților și aprobat de către Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția nr. 40/43.

¹⁴ Adoptat de Consiliul Economic și Social al ONU prin Rezoluția 2005/20 din 22 iulie 2005.

¹⁵ Numită și Convenția de la Istanbul, adoptată la Istanbul la 11 mai 2011. Ratificată de România prin Legea nr. 30/2016, publicată în M. Of. nr. 224 din 25 martie 2016.

¹⁶ Numită și Convenția de la Varșovia, adoptată la 3 mai 2005 la Varșovia. Ratificată de România prin Legea nr. 300/2006, publicată în M. Of. nr. 622 din 19 iulie 2006.

¹⁷ Numită și Convenția de la Lanzarote, adoptată la 25 octombrie 2007, ratificată de România prin Legea nr. 252/2010, publicată în M. Of. nr. 885 din 29 decembrie 2010.

¹⁸ Publicată în JO L 261/15 din 2004.

¹⁹ Publicată în JO L 335/1 din 2011.

drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului²⁰.

Unul dintre cele mai importante documente în privința protecției drepturilor victimelor infracțiunilor este Directiva 2012/29/UE, acest document fiind instrumentul de bază al politicii UE privind drepturile victimelor. Directiva privind drepturile victimelor a fost adoptată în 2012, iar țările UE trebuiau să o implementeze până la 16 noiembrie 2015. În 2013, Comisia Europeană a emis un document de orientare pentru a ajuta țările UE în acest proces.

Obiectivul Directivei este de a se asigura că toate victimele infracțiunilor primesc informații, sprijin și protecție adecvată și că pot participa la procedurile penale. Potrivit par. 9 din această Directivă, „victimele criminalității ar trebui să fie recunoscute și tratate cu respect, atenție și profesionalism, fără a fi discriminate în vreun fel pe motiv de rasă, culoare, origine etnică sau socială, trăsături genetice, limbă, religie sau credință, opinii politice sau de oricare altă natură, apartenență la o minoritate națională, bunurile de care dispune, naștere, handicap, vârstă, gen, identitate de gen și modalitatea de exprimare a genului, orientare sexuală, statutul acestora din punctul de vedere al reședinței sau sănătate. În relația cu o autoritate competentă în contextul procedurilor penale și, de altfel, cu orice serviciu care intră în contact cu victimele, precum un serviciu de sprijinire a victimelor sau de justiție reparatorie, ar trebui să se țină seama de situația personală și de necesitățile imediate, vârsta, genul, eventuala dizabilitate și de maturitatea victimelor criminalității, respectându-se totodată pe deplin integritatea lor fizică, mentală și morală. Victimele criminalității ar trebui să fie protejate împotriva victimizării secundare și repetate, precum și împotriva intimidării și a răzbunării, să primească sprijin adecvat pentru a se facilita recuperarea lor și să beneficieze de un acces suficient la justiție”.

Prevederile Directivei se aplică în privința infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană și procedurilor penale care se desfășoară pe teritoriul statelor membre, conferind drepturi victimelor infracțiunilor extrateritoriale numai în legătură cu procedurile penale care se desfășoară în Uniune. Plângerile formulate în fața autorităților competente din afara Uniunii, cum ar fi ambasadatele, nu dau naștere obligațiilor prevăzute de Directivă²¹.

La 11 mai 2020, Comisia Europeană a adoptat un raport privind punerea în aplicare a Directivei privind drepturile victimelor²² și un raport privind punerea în aplicare a Directivei privind ordinul european de protecție²³. Cele două rapoar-

²⁰ Publicată în JO L 315/57 din 2012.

²¹ Par. 13 din Directiva 2012/29/UE.

²² Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind transpunerea Directivei privind drepturile victimelor, COM(2020) 188 final: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM%3A2020%3A188%3AFIN>.

²³ Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu referitor la transpunerea Directivei 2011/99/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011

tele arată că aceste instrumente *nu și-au atins încă scopul*. Acest lucru se datorează în mare parte transpunerii incomplete și/sau implementării incorecte a normelor UE în plan național. În ceea ce privește Directiva privind drepturile victimelor, Comisia analizează în prezent 21 de încălcări deschise pentru transpunere incompletă a directivei. Rețeaua europeană pentru drepturile victimelor a fost înființată în cadrul unui grant UE pentru a sprijini autoritățile naționale în implementarea normelor UE privind drepturile victimelor. Rețeaua oferă un forum de experți naționali care fac schimb de bune practici și discută despre aplicarea corectă a legii transpuse. De asemenea, Comisia Europeană monitorizează și sprijină statele membre cu privire la punerea în aplicare a normelor UE pentru un anumit grup de victime, cum ar fi victimele abuzului și exploataării sexuale asupra copiilor²⁴.

Comisia Europeană a adoptat la 24 iunie 2020 prima sa Strategie privind drepturile victimelor²⁵. Obiectivul principal al acestei strategii este acela de a se asigura că victimele tuturor infracțiunilor se pot baza pe deplin pe drepturile lor indiferent locul sau circumstanțele în care a fost comisă infracțiunea. În acest scop, evidențiază acțiunile care vor fi întreprinse de Comisia Europeană, statele membre și societatea civilă²⁶. Această strategie se bazează pe o abordare cu două componente: împuternicirea victimelor infracțiunilor și conlucrarea pentru drepturile victimelor. Strategia prezintă cinci priorități cheie: comunicare eficientă cu victimele și un mediu sigur pentru ca victimele să raporteze infracțiunile; îmbunătățirea sprijinului și protecției celor mai vulnerabile victime; facilitarea accesului victimelor la despăgubiri; consolidarea cooperării și coordonării între toți actorii relevanți; și consolidarea dimensiunii internaționale a drepturilor victimelor.

În prezent, UE dispune de un set solid de norme pentru garantarea drepturilor victimelor. Cu toate acestea, de multe ori, victimele criminalității nu își pot exercita pe deplin drepturile conferite prin lege. Pentru ca această situație să se schimbe, trebuie mai întâi să existe o bună aplicare și respectare a normelor UE în practică.

A fost remarcat faptul că, adeseori, victimele nu își cunosc drepturile sau se tem să raporteze infracțiunea pentru că le este frică de agresor sau de consecințe negative. În acest sens, Comisia va continua să monitorizeze punerea în aplicare

privind ordinul european de protecție, COM(2020)187 final, a se vedea: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM%3A2020%3A187%3AFIN>.

²⁴ Comisia Europeană, *Comunicare către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, Strategia UE privind drepturile victimelor (2020-2025)*, Bruxelles, 24.06.2020 COM(2020) 258 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0258&from=EN>.

²⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0258>.

²⁶ Comisia Europeană, *Strategia UE privind drepturile victimelor (2020-2025)* https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/protecting-victims-rights/eu-strategy-victims-rights-2020-2025_en.

a normelor relevante ale UE, inclusiv a dispozițiilor din Directiva privind drepturile victimelor (Directiva 2012/29/UE). Printre cele mai vulnerabile victime ale criminalității se numără, în special: copiii, persoanele în vârstă, victimele violenței bazate pe gen, ale violenței domestice, ale infracțiunilor rasiste sau homofobe, victimele terorismului, precum și victimele cu dizabilități. Pentru a consolida în viitor protecția acestor categorii de victime va fi avută în vedere introducerea unor standarde minime privind protecția fizică a victimelor²⁷.

Volumul de față urmărește să prezinte evoluția drepturilor și garanțiilor recunoscute victimei în procesul penal, semnalând sincopete, lacunele și deficiențele sistemului de justiție penală cu privire la acest aspect.

²⁷ Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Bărbați și Femei. La data de 22 septembrie 2020 a fost organizată Conferința la nivel înalt privind Strategia pentru drepturile victimelor 2020-2025, adoptată de către Comisia Europeană, <https://anes.gov.ro/conferinta-la-nivel-inalt-privind-strategia-pentru-drepturile-victimelor-2020-2025-adoptata-de-catre-comisia-europeana/>.

Secțiunea I

**PROTECȚIA VICTIMELOR:
ASPECTE DE DREPT PENAL SUBSTANȚIAL**

[Section I

**PROTECTION OF VICTIMS:
SUBSTANTIVE AND PROCEDURAL CRIMINAL
LAW ASPECTS]**